

P. Projektbeskrivelse

1. Projektets titel

Landbruget i Landskabet, Nordjylland

2. Nye forbedrede processer

Landbruget i Landskabet har som målsætning at udvikle forslag til en ny sammenfattende metode og koncept for planlægning i det åbne land med aktiv deltagelse af både kommuner, landmænd og øvrige beboere (interessenter) og dermed bidrage til et nyt, fælles forvaltningsredskab. Fokusområder i metodeudviklingen er dels at udvikle en model for organisering og proces for det ønskede samspil og at udfordre gældende procedurer og lovgivning. Dels at udvikle konkrete udviklingsplaner for landbrugsbedrifter og disses samspil med og input til lokalområdet og kommuneplanen og dertil udvikle rammer og monitoringsværktøjer.

Landbruget i Landskabet vil inddrage den nyeste forskning inden for vandmiljø, natur, arrondering og landskab (og processtyring) i udviklingen af en ny metode og praksis.

3. Nyhedsværdi og forbedring

Projektet vil udfordre nuværende lovgivning og praksis vedr. de gældende planlægnings- og forvaltningssystemer for det åbne land og foreslå nye måder at forvalte udviklingen af landbruget i et privat-offentligt partnerskab. Der vil være fokus på synergi og praktiske løsninger, der ikke belaster landskab, natur og miljø negativt, men derimod integrere disse elementer i planlægningen på både bedrifts- og kommuneniveau.

Kommunerne skal fremadrettet planlægge for det åbne land og dermed varetage en lang række interesser. Det åbner mulighederne for at se på planlægningen i et helhedsperspektiv, og skabe samarbejde mellem myndigheder og landbrug hen mod en samlet planlægning for rammerne for landbrugsproduktionen, på såvel område- som bedriftsniveau.

Den aktuelle situation synes at være karakteriseret ved, at de to centrale aktører, kommuner og landmænd er motiverede for at se på planlægning for landbruget i helheder, og det er således oplagt, at landbruget og kommunerne i samarbejde søger muligheder og løsninger på de sidste tre årtiers stadigt stigende udfordringer og problemer. Med kommunerne som omdrejningspunkt og koordinatore af planlægningen skal samarbejdet søge at udvikle et koncept og en planlægningsproces, der tilgodeser de relevante interesser i forhold til det åbne land.

I denne forbindelse tænkes specielt på:

- **Samfundets overordnede interesse** i forhold til landskab, natur og miljø, planlægning, bosætning, udvikling og landbrug.
- **De lokale interesser** såsom lokale beboere, foreninger og ikke mindst landmanden som ejer, producent og daglig forvalter af det åbne land.

Projektets strategi er at anskue udviklingen på den enkelte bedrift som en del af en helhed frem for

den sektorielle tilgang, der anvendes i dag. Helhederne er bygget op af bl.a. landbrugsbedrifter i et lokalområde – f.eks. opland eller anden afgrænsning, tilknytning til lokalsamfund og op til kommunalt niveau. Det kræver at man arbejder med udviklingen af en bedrift ud fra flere forudsætninger end de produktions- og miljømæssige og inddrager temaer, der kan have en bredere samfundsmæssig karakter. Det betyder samtidig, at alle parter, både myndigheder, landmænd og rådgivere skal være villige til at opbygge et tillidsfuldt samarbejde, videndele og spille ind i et fælles procesforløb, der også inddrager andre interessenter. Udfordringen retter sig mod både praksis og tankegang hos alle parter; lovgivere, ministerier, interesseorganisationer, kommuner, landbrugsrådgivning og landmænd.

I dag samarbejder kommune og landmand ofte kun i forbindelse med den konkrete sagsbehandling. Denne opgave håndteres i dag gennem Miljøgodkendelsen, hvor der typisk er fokus på de miljømæssige aspekter, og hvor de afdelinger af kommunen, der varetager andre temaer sjældent bliver involveret. Dermed er der en risiko for, at der foretages en ensidig fokusering på de produktionsrelaterede elementer i bedriften, der har en miljømæssig konsekvens – både fra myndighedernes og landmandens side.

Miljøgodkendelsen er kulminationen på årtiers natur- og miljøforvaltning, der oprindeligt var karakteriseret ved nogle få regler og begrænsninger i det åbne land, hvor offentlig planlægning ikke var set som en mulighed. Disse regler er blevet stadigt flere og mere komplekse i udformningen, hvorfor de i dag synes at have karakter af en virkelighedsfjern detailstyring, der vanskeliggør kommunens forvaltning såvel som landmandens produktion.

Begge parter er med andre ord underlagt et tilladelses- og kontrolsystem, der i sin nuværende form ikke motiverer og faciliterer helhedstænkning, planlægning og bæredygtig udvikling, der søger at inkludere bl.a. landskab, natur, miljø, bosætning, lokal udvikling, infrastruktur og produktion.

Den manglende planlægning i det åbne land har resulteret i, at man har brugt regulering som forvaltningsredskab og denne detailstyring forhindrer os i, at se på helheder og planlægge lokale løsninger for en bæredygtig udvikling.

4. Baggrund for projektet

Kommunerne har efter strukturreformen ansvaret for planlægning og forvaltning af det åbne land. De skal som følge af Grøn Vækst fremover planlægge placeringen af store husdyrbrug, biogasanlæg, udarbejde handleplaner for vand og natur osv.

Landbrugserhvervet skal bidrage aktivt til miljø- og naturbeskyttelse, levere grøn energi og samtidig udvikle dets produktion og skabe vækst. Landbrugserhvervet skal endvidere være selv bærende og udvikle sig på markedsvilkår.

Det åbne land har traditionelt været landbrugets domæne. I dag ændrer rammevilkårene for landbruget sig konstant og der stilles stadigt større krav til den enkelte landmand for at kunne tilpasse sig både gældende lovgivning og de samfundsmæssige fremdrækkende forventninger. Kommunerne har fra amterne overtaget det overordnede ansvar for at sikre en afvejet og prioriteret forvaltning af det åbne land, herunder landbruget. Men mens byplanlægningen har udviklet sig til at højt niveau, mangler der i dag redskaber til planlægning og forvaltning i det åbne land. Forvaltningen tager udgangspunkt i en række love og regler, der administreres gennem tilladelser og kontrol. Der arbejdes sektorielt og der er ikke plads til at differentiere i forhold til lokal geografi og befolkning (lokale ressourcer). Derudover understøtter det ikke landbruges behov for – i

lighed med andre virksomheder – at have størst mulig forudsigelighed og investeringsikkerhed i forhold til de fremtidige produktionsmuligheder. Kommunen har derfor ikke det fulde overblik over landbrugets fremtidige udviklingsønsker og muligheder, og der er ikke mulighed for at sikre, at landmandens planer for bedriften er i samspil med kommunens planlægning.

Landmanden har i sin planlægning fokus på produktion og udviklingsmuligheder, men grundet lovgivningen søges både produktion og udviklingsmuligheder samt kommunikationen herom tilpasset til kommunens godkendelsessystem (miljøgodkendelsen). Kommunerne starter traditionelt ovenfra med at se på landskab, temaer og områder mens landmændene ser på markerne og på bedriften. Det vil med andre ord sige, at kommunerne planlægger og landmændene planlægger – men de gør det hver for sig. Som et resultat heraf kan det være svært at få bedrifterne integreret i en sammenhængende planlægning.

Projektet er et samarbejde mellem Hjørring Kommune, LandboNord, Videncentret for Landbrug, 5 forskellige landmænd i Hjørring Kommune samt Aalborg og Aarhus Universiteter. Derudover indgår Norddjurs Kommune og Djursland Landboforening. De 5 landmænd repræsenterer forskellige situationer og udfordringer for landbrugsbedrifter, der vil udvikle sig. Med udgangspunkt i bedrifterne ønskes alle interessenter fra naboer til ministerier og Folketing inddraget på forskelligt niveau i projektet.

Det er aftalt med Jammerbugt Kommune at indlede et samarbejde om projektaktiviteterne med henblik på at Jammerbugt Kommune indgår i projektet i løbet af år 1.

5. Aktiviteterne i projektet

Projektet udgøres af 4 arbejdsplaner (A-D) som efter udførelse hver bidrager med et hovedresultat for projektet. Projektets kerne er arbejdsplan A som er selve udviklingen af planprocessen og planerne. Arbejdsplanerne B og C er hjælpeplaner, der skal sikre, at den nødvendige viden er til stede både praktisk, teoretisk og procesorienteret og efterfølgende kan dokumenteres som en integreret del af en ny praksis. Plan D har til formål at sikre projektets erfaringsudveksling med kommuner, landmænd, lokalsamfund, landbrugscentre, ministerier og interesseorganisationer.

A En samlet planlægningsproces er dokumenteret og testet på 5 landbrug i Hjørring kommune med bidrag fra Norddjurs Kommune

Der skal fremadrettet planlægges for færre og større bedrifter med hver deres udgangspunkt, udfordringer og muligheder. Det er i dag ikke muligt at udarbejde en sammenhængende fremtidsplan for en bedrift, som indeholder godkendte rammer for såvel den fysiske som den miljømæssige planlægning i et samspil mellem flere interessenter og faktorer. Der er derfor behov for at undersøge hvordan en tidlig og gennemtænkt fysisk og strategisk udviklingsplan kan danne baggrund for en rammegodkendelse, der tager højde for både landmandens udviklings-, produktions- og investeringsikkerhed, et områdes generelle udvikling samt et positivt samspil med de øvrige samfundsmæssige interesser.

Formålet med arbejdsplanen er at udvikle proces og organisering af planlægning for en landbrugsbedrift med det formål at beskrive en model for en samlende plan (udviklingsplan), der er accepteret af alle væsentlige interessenter i området. Den kortlagte viden skal

kunne bruges som input til og kvalificering af kommunens planarbejde.

For hver af de deltagende bedrifter:

Der skal udvikles processer og gennemføres en organisering af planlægningen for en landbrugsbedrift med det formål at beskrive en model for en samlet plan (udviklingsplan), der involvere alle væsentlige interessenter i området. Planen skal kunne fungere som indspil til område- og kommuneplanlægningen. Aktiviteter omfatter:

- Identificere elementerne i en planlægningsproces for en bedrift i det åbne land (se bilag).
- Kortlægning af indsatsområder på kommune, geografisk område og bedriftsniveau, herunder at finde snitflader mellem de forskellige niveauer.
- Beskrivelse af bedriftens fremtidige udviklingsperspektiver og planer. Her er det essentielt, at de deltagende landmænd bidrager med input og visioner til både plan og proces.
- Med fokus på bedriftens visioner analyseres dens muligheder ud fra gældende rammer og lovgivning og ud fra en eventuelt revideret lovgivning med løbende indspil til/fra forskningsinstitutionerne.
- Udkast til udviklingsplan for hver bedrift med fokus på udfordringer og muligheder.

For projektet som helhed

Praksis og erfaringer fra ovenstående test- samt hjælpepakkerne skal omsættes til følgende:

- Model for udviklingsplan.
- Model for proces og organisering i forbindelse med udarbejdelse af udviklingsplanen.
- Forslag til udviklingsplanens samspil med kommuneplanen

Handlingsplan for arbejdsplan A	Kvartal							
	1	2	3	4	1	2	3	4
Løbende identificering af elementer i en planproces i det åbne land								
Overblik og kortlægning af landmandens værdier og mulighederne på de 5 gårde i Hjørring Kommune								
Hjørring Kommune, Norddjurs Kommune, Djursland Landboforening og LandboNord anvender hinandens viden								
Inddragelse af naboer (andre landmænd)								
Inddragelse af lokalsamfundet								
Inddragelse af interesseorganisationer								
Hvordan ser en ideel planlægning ud for de 5 bedrifter i Hjørring Kommune								
Udkast til helhedsplan for de 5 bedrifter i Hjørring kommune								
Hvor udfordrer planerne Hjørring Kommunes og LandboNords praksis								
Hvor udfordrer planerne regler og lovgivning								
Dialog med Kommunernes politikere (udvalg, kommunalbestyrelse)								
Dialog med Landboforeningernes bestyrelse								
Fælles seminar landmænd, medarbejdere og politikere fra Hjørring Kommune og LandboNord samt Norddjurs og								

Djursland Landboforening								
Hvad skal der til for at en bedriftsplan bliver en del af kommuneplanen								

B. Mekanismer og processer for samarbejde mellem kommuner og landbrug er udviklede og institutionaliserede

Denne arbejdsplan vil med fokus på mekanismer og processer sikre overblik over den praktiske planproces og bidrage med hjælp til at 1) processerne kører og 2) spredes internt i henholdsvis kommune og landbrugscenter samt 3) etablere de mekanismer, der skal til for at tilvejebringe og anvende den nødvendige viden.

Tværfagligheden i både kommune og landbrugscenter udvikles med hinandens hjælp med fokus på og udgangspunkt i praktiske og tværfaglige udfordringer. Det vil sige, at det søges at tilpasse organisering og rådgivning til de praktiske opgaver, som erfares i løbet af gennemførelsen af arbejdsplan A.

Praksis og erfaringer fra projektet skal omsættes til løbende planproces mellem landmand og kommune, og her vil landbrugscentret formodentlig have en væsentlig rolle som bindeled mellem landmand og kommune. Derfor skal både planprocessen og den løbende opfølgning være klart defineret og aftalt mellem landmand, landbrugscenter og kommune. En del af projektet vil fokusere på at beskrive ikke bare hvordan situationen er i dag, men også hvordan, man kan nå til den ønskede situation med udgangspunkt i den aktuelle situation i kommune og landbrug.

Aktiviteter omfatter:

- Etablering af samarbejde med Jammerbugt Kommune mhp. Deling af viden og udarbejdelse af en fælles projektansøgning
- Gennemgang af kommunernes videnbase på området.
- Gennemgang af landbrugscentrets videnbase på området.
- Etablere mekanismer så den eksisterende viden bringes i spil til gavn for alle parter.
- Gennemføre relevante overblikundersøgelser i forhold til landbrug, jordbrugsredegørelser og kommunalplanlægning.
- Sikre at samarbejdet ikke sår tvivl om troværdigheden i forhold til hverken kommuners eller landbrugscentres roller og opgaver.
- Teste og udfordre planprocesserne løbende i Kommunernes og Landboforeningernes relevante afdelinger.

En væsentlig del af projektet er at erfaringerne i praksis bliver anvendt i kommunerne og landbrugssystemet, og dermed bliver en del af den måde, man nu planlægger på. Det vil sige, at der kan følge organisatoriske tilpasninger som følge af projektet, således at erfaringerne udmøntes i organisationernes struktur og dermed bidrager til at sikre den langsigtede bæredygtighed af projektet. Derfor bør projektet og dets resultater følges nøje på lederniveau i kommuner og landbrugsrådgivning, hvilket kunne gøres via en procesgruppe på lederniveau fra kommune og landbrugscenter.

Handlingsplan for arbejdsplan B	Kvartal							
	1	2	3	4	1	2	3	4
Løbende kortlægning og dokumentation af processen								

Forslag til ændringer og justeringer									
Omsætning af processen til en generel metode									
Hvilke roller tager hhv kommune og rådgivning i processen									
Kunne rollefordelingen ideelt set være anderledes									
Analyse af hvordan organisering og helhedsplanlægning fungerer i praksis									
Hvordan skal Hjørring Kommune og LandboNord organiseres og samarbejde for ideel planlægning									
Hvordan skal Hjørring Kommune og LandboNord organiseres og samarbejde for ideel planlægning									
Hvordan skal Norddjurs Kommune og Djursland Landboforening organiseres og samarbejde for ideel planlægning									
Udkast til en ny planmetode									
Diskussion af udkastet lokalt, regionalt og nationalt									

C. Redskaber til at forudsige effekten af planlægningstiltag samt til efterfølgende monitoring på bedriftsniveau er udviklede eller tilpassede samt afprøvede

Denne arbejdsplan er en støttefunktion til at komme med forslag til og evt. løse de faglige problemer der opstår i planlægningsprocessen. De involverede institutioner skal besvare de spørgsmål der opstår, når man forsøger at gøre tingene på en ny måde; hvordan kunne det gøres og er det fagligt forsvarligt.

Da projektet tager udgangspunkt i bedriften og dens omgivelser er det afgørende at institutionerne er med på bedrifterne og de lokale diskussioner, så der er en fælles forståelse for problemer og muligheder. På den baggrund kan institutionerne iværksætte konkrete tiltag der muliggør en udvikling af de løsninger der passer til situationen.

Institutionerne bidrager med deres specifikke faglige viden fra den forskning og udvikling de deltager i og samtidig ventes det at projektet vil afføde nye forsknings- og udviklingsprojekter baseret på analyserne i dette projekt.

Det forventes naturligvis at projektets resultater kan anvendes i kommuner og på bedrifter i resten af landet.

C.1 Erhvervsudvikling, infrastruktur og logistik (Aalborg Universitet)

Landbrugets strukturudvikling er meget dynamisk og præges af et tæt samspil mellem lokale, regionale og nationale faktorer. I de lokale landskaber spiller en lang række faktorer ind, såsom den lokale landbrugshistorie, den lokale topografi, naturområder, infrastruktur og den socioøkonomiske udvikling i sammenhæng med ejendoms- og bedriftsudviklingen. Alle faktorer som tilsammen determinerer, hvordan den lokale ejendomsudvikling og bedriftsudvikling foregår. Disse faktorer fortættes i den lokale ejendoms- og bedriftsudvikling, og kan beskrives ved at monitorere denne, og den centrale opgave er derfor at udvikle og tilpasse metoder til dette således, at disse kan anvendes i den kommunale planlægning, og som grundlag for en dialog med ejere og brugere af de lokale landskaber.

Temaer som forventes at skulle behandles i projektet og tilstødende projekter:

- Metoder til kortlægning af det lokale landbrugs arronderingsforhold og rumlig be-

driftsudvikling og ekspansionsprofiler.

- Metoder til kortlægning og prioritering af det lokale landbrugs udviklingsretninger med henblik på jordkøb og bedriftsudvikling og hensigtsmæssig bygningslokalisering.
- Metoder til beskrivelse af det lokale landbrugs transportarbejde i det lokale landskab i såvel statusniveau som konsekvensvurdering ved forskellige udviklingsretninger og arronderingsforhold.
- Metoder til at fastlægge udviklingsbehov og retninger med forskellige niveauer af og metoder til naturforbedring som grundlag og med konsekvens i forhold til andre landbrugsbedrifter i det lokale landskab.

C.2 Miljø (Aarhus Universitet, Institut for BioScience, Silkeborg)

Der er i forbindelse med de mange nye planer på natur- og miljøområdet, som skal udmøntes lokalt, behov for tilpasning eller udvikling af ”lokale” værktøjer, som kan anvendes i udmøntningen af planer mellem kommune og den enkelte interessent.

For de deltagende bedrifter skal der kunne beregnes aktuel kvælstof- og fosforbalance (import-eksport), markbalance, kvælstofudvaskning og fosfortab, samt den resulterende belastning af vandmiljøet efter jord til fjord princippet. Beregningerne skal sammenlignes med tilsvarende beregninger på større skala i et oplands (deloplands) perspektiv jf. ideen om oplandslaug. I projektet skal der udvikles og beskrives beregningsmetoder til at kunne inddrage bedrifternes udviklingsønsker og til hurtigt at kunne afvikle nye standardiserede beregninger af miljøbelastninger fra mark til fjord for fremtidige produktionsscenarier og miljøscenarier i forhold til forventede krav til Vandplaner og Handleplaner i de næste 20 år. Der er således behov for at udvikle en række nye modelværktøjer, kortgrundlag og målemetoder, der kan anvendes til kvantitativt at vurdere og kontrollere markens og den samlede bedrifts miljøbelastninger nu og ved fremtidige produktions- og miljøscenarier.

Temaer som forventes at skulle behandles i projektet og tilstødende projekter:

- Udvikling af modelværktøjer sammen med interessenterne til lokale beregninger fra mark og deloplande af kvælstofudledninger efter konceptet ”jord-til-fjord”.
- Udvikling af modelværktøjer sammen med interessenterne til lokale beregninger fra mark og deloplande af risiko for fosforudledninger samt værktøjer til beregning af fosfortab.
- Udvikling af metoder til screeninger af miljøbelastninger med kvælstof og fosfor fra marker med anvendelse.

C.3 Natur (Aarhus Universitet, DMU, Kalø)

Når det gælder naturmål er en forudsætning for en målrettet indsats for at beskytte og udvikle naturen, at der er en viden om, hvor naturværdierne befinder sig og en konsensus om, hvilke værdier der skal fremmes.

Som led i implementeringen af EU's habitatdirektiv og fuglebeskyttelsesdirektiv har afdelingen for Vildtbiologi og Biodiversitet i samarbejde med By- og Landskabsstyrelsen udviklet metoder til kortlægning, tilstandsvurdering og indsatsprioritering i relation til habitatdirektivets naturtyper. Landbrugslandskabets mange småbiotoper, og de dyrkede arealers naturindhold er ikke dækket. I forhold til samfundets og lodsejernes interesser og en sammenhængende kommunal forvaltning er der stadig et behov for at udvikle værktøjer, der kan udpege potentielle naturområder, prioritere rumlige sammenhænge og værdisætte små-

biotoper, som falder udenfor naturbeskyttelseslovens beskyttelse, men stadigvæk kan være af stor betydning for biodiversiteten i agerlandet. Der er endvidere et behov for at kunne udpege områder, hvor naturen er særlig robust eller bevaringsmæssig uinteressant.

Temaer som forventes at skulle behandles i projektet og tilstødende projekter:

- Metoder til kortlægning og tilstandsvurdering af småbiotopernes natur.
- Metoder til kortlægning og prioritering af naturpotentialet på arealer med ekstensiv drift eller arealer med marginal produktionsværdi.
- Metoder til værdisætning og prioritering af naturarealer ud fra arealernes størrelse, tilstand og placering i landskabet.

C.4 Landskab (Videncentret for Landbrug)

Landbrugsstrukturen, naturplejen, klimaforandringer, afgrødevalg, markmekanisering, etablering af diverse anlæg i det åbne land forandrer til stadighed det danske landskab og tilføjer løbende nye dimensioner. Nogle landskaber kan godt rumme eller forstærkes af forandringer uden at oplevelsen af det værdifulde landskab ødelægges. Andre landskaber kan være mere sårbare overfor nye tiltag. Det afhænger af landskabskarakteren, de visuelle oplevelsesværdier og hvordan det nye forholder sig hertil.

Der findes i dag forskellige metoder til at analysere og kortlægge landskabet – som eksempel på dette kan nævnes Landskabskaraktermetoden. Der er dog behov for, at de landskabelige hensyn også håndteres på det lokale og stedsspecifikke niveau så det i højere grad sikres, at landskabs og bygningsæstetiske tiltag bliver en større og mere naturlig del af en bedrifts planlægning. En indsats her kan sikre implementering af landskabstiltag, indpasning og udformning af bygninger under hensyntagen til landskabet. Planer på dette niveau kan samtidig være med til at skabe sammenhæng til den øvrige planlægning både på kommune og områdeniveau.

Formålet med denne arbejdsplan er at udvikle kriterier og værktøjer for varetagelsen af landskabelige hensyn med udgangspunkt i bedriften. Aktiviteterne i denne arbejdsplan søger derudover at finde en sammenhæng mellem de to niveauer, kommune og bedrift, så der sikres en koordineret indsats, herunder lokalisering af byggeri samt mulighederne for at indpasse byggeri i landskabet.

Temaer som forventes at skulle behandles i projektet og tilstødende projekter:

- Kriterier for landskabelige hensyn ved placering af bygninger og anlæg.
- Kortlægning og/eller skitsering af tiltag, der kan være relevante at igangsætte på bedriftsniveau og/eller områdeniveau – eksempelvis sikring af biodiversitet eller fritidslandskabelige interesser
- Model for en bedrifts samlede strategi for landskab, en landskabsplan, set i sammenhæng med eventuelle natur- og miljøtiltag

Handlingsplan for arbejdsplan C 1- 4	Kvartal							
	1	2	3	4	1	2	3	4
Med de øvrige partnere identificere de områder, der kræver analyse								
Analysere muligheder og begrænsninger								

Udvikle nye projekter med redskaber til planlægning sammen med partnerne									
Give indspil til nødvendig ny forskning og udvikling									
Udfordre den gældende lovgivning og regulering									

D. Metoder og processer er kendte og accepterede af interessenter på lokalt, regionalt og nationalt niveau

Med projektets ambition om at udvikle og afprøve en ny planpraksis er kommunikation både inden for og uden for projektet om dette tema af vital betydning for succes. En ny planpraksis vil have betydning på mange niveauer blandt lovgivere, forvaltere og brugere af det åbne land, og en meget høj grad af inspiration og idéudvikling vil være meget gunstig, når projektet forsøger at gå tilbage til udgangspunktet: Hvordan skulle en planpraksis for det åbne land se ud i dag, hvis vi skulle udvikle den med den viden og erfaring, der er tilgængelig nu. Denne sparring skal håndteres på flere niveauer med henblik på at sikre en effektiv udnyttelse af information ud og ind af projektet. Projektets første opgave vil derfor være at lave en kommunikationsplan, der sikrer konstant fokus på både den interne og eksterne kommunikation.

Aktiviteter omfatter:

- Udarbejdelse af en kommunikationsplan for intern og ekstern kommunikation
  - Løbende rapportering og diskussion af projektresultater
    - Lokale workshops og seminarer
    - Projektseminarer
    - National konference
  - Dokumentation af resultater og fremskridt
    - Faglig
    - Populær/presse
- Etablering af et eller flere netværk, der inkluderer interessenter på flere niveauer
  - Nationale myndigheder, lokale myndigheder, landbrugscentre, landmænd, forskningsinstitutioner, interesseorganisationer (Danmarks Naturfredningsforening, FriLuftsrådet, Kommunernes Landsforening, mfl.)

Handlingsplan for arbejdsplan D	Kvartal							
	1	2	3	4	1	2	3	4
Møder med nationale myndigheder og organisationer								
Koordinere artikler om emnet og resultaterne								
Pressemeddelelser								
Seminarer for nordjyske kommuner og landbrugsrådgivninger								
Seminarer for nationale myndigheder og landets kommuner								
Konference								

E. Projektets ledelse

Handlingsplan for arbejdsplan E	Kvartal							
	1	2	3	4	1	2	3	4
Projektledelse og overordnet koordinering af arbejdsplanerne								
Møder med nationale myndigheder og organisationer								
Nyhedsbrev med status hvert kvartal								
Regnskab								
Udsendelse af regnskabsoversigt hvert kvartal								

6. Projektets faglige indhold

Projektet er primært rettet mod indsatsområdet **Fødevarer & Bæredygtigt Landbrug** – herunder delindsatsen **Bæredygtigt landbrug og sikring af rammevilkår**

Det **Nordjyske GV program** henviser til de udfordringer regionen har i forhold til de stadig større og mere intensive landbrug, dels i forhold til bedriftenes indflydelse på omgivelserne dels i forhold til landbrugets behov for at kunne agere fremadrettet og i samarbejde med øvrige aktører og myndigheder. Herunder er der peget på projekter, der udvikler og afprøver metoder til løsning af de landskabelige udfordringer samt projekter, hvor igennem, der inddrages nye redskaber i forhold til de kommunale planlægningsopgaver,

Projektet er også rettet mod de øvrige indsatsområder, idet projektet og den udarbejdede metode skal kunne koordinere med ønskede tiltag i forhold til **Natur & Miljø**, der skal søges synergier til lokale oplevelsesøkonomi (turisme) gennem indsatsområdet **Grønne Oplevelser** og muligheder i forhold til energisamarbejder skal synliggøres gennem den proces og dialog, der skal iværksættes – altså indsatsområdet **Energi**

Gennem projektet vil der være et samarbejde med **Region Midtjylland**, idet Norddjurs kommune og Djursland Landboforening indgår i projektet.

Projektet vil gennem samarbejde om planlægning arbejde med flere indsatsområder i kraft af den produktion de involverede landmænd arbejder med. Det gælder Kvalitetsfødevarer, Fødevarsikkerhed, økologi og miljøeffektive indsatser.

Dette sker gennem det gennemgående tema:

Bedriftens fremtidige udviklingsmuligheder

- a. Sikring af udviklingsmuligheder for bedriften gennem samarbejde med lokalbefolkningen og myndighederne. Et sådant samarbejde skaber accept af produktionen og kan mindske behandlingstid og klager fra naboer og dermed gøre det hurtigere og nemmere at opnå tilladelser.
- b. Resultaterne giver landmænd og myndigheder bedre mulighed for at planlægge fremadrettet på baggrund af et bedre indbyrdes kendskab og en række formulerede indsatsområder
- c. Landmanden sikres et solidt beslutningsgrundlag, et mere investeringssikkert projekt og et fremtidssikret anlæg i samspil med produktion og omgivelser.

Projektet vil bidrage til en kvalificeret dialog mellem de involverede parter, landmænd, rådgivere, planlæggende myndigheder og andre interessenter med fokus på helhedsbetragtninger i forbindelse med planlægning af produktionsanlæg, hvor der også er taget højde for de givne rammevilkår. Resultaterne af demonstrationerne giver landmænd bedre mulighed for at planlægge deres fremtidige produktion ud fra kendskab til opbakningen i lokalsamfundet og hos myndighederne i for-

hold til udviklingen samlet i deres lokalområde.

7. Projektets effekt

7.1 Der forventes etableret et øget videngrundlag og aktivering af eksisterende viden som støtte til en forbedret planlægning og praksis. En ny planpraksis vil have betydning på mange niveauer blandt lovgivere, forvaltere og brugere af det åbne land

De enkelte parter i projektet forventer specifikt:

Kommuner:

Bedre forståelse for det åbne lands aktører, overblik, effektiviseret myndighedsopgave, redskab til minimering af interessekonflikter samt mere kvalitet i planlægningen af det åbne land

Landmænd:

Sikker viden om udviklingsmuligheder, en plan for udviklingen samt forbedret kommunikation og dermed mere konstruktiv sagsbehandling.

Andre interessenter i det åbne land:

Større viden om planprocesser og landbrugsdrift anno 2012, mulighed for at indgå fremadrettet, lokal udvikling, tryghed v. viden

Dialog, synliggørelse og videndeling om ressourcer og udviklingsperspektiver fra både landmand, og myndigheder, vil øge muligheden for et større samspil om en lang række aktiviteter, der ikke i dag er fokus på. Det kan være sanering, genanvendelse af kulturarv, landskabstiltag og lokal udvikling. Det kan også få betydning for nogle af de større samfundsmæssige indsatser, der skal håndteres, eksempelvis klimatilpasninger, indsatser i forbindelse med vandmiljøet, sammenhængende landskaber og naturområder, hvor kendskabet til de enkelte landmænds arealer kan være med til at generer konkrete samarbejder og projekter.

Det forventes at projektets resultater vil professionalisere og smidiggøre en integreret og afbalanceret planlægningsproces for landbrugslandskabet og dets anvendelse. Det danske samfund vil dermed opleve en langt større sammenhæng i udnyttelse og forvaltning af det åbne land. På basis af de lokale betingelser og muligheder vil de mål og rammer, vi som samfund stiller, blive nået og udnyttet mere effektivt.

Det er ideen med samarbejdet, at der skabes både et nyt koncept og en ny praksis – ikke bare i Hjørring og Norddjurs kommune, men at kommunen og de deltagende bedrifter virker som forsøgsområde i forhold til at udforme en ny generel planlægningsmetode. Derfor er alle landets øvrige kommuner med landbrug og deres landmænd de endelige målgrupper for resultatet af dette samarbejde og det forventes at de løsninger, metoder og anbefalinger, der vil være et resultat af projektet kan finde anvendelse i hele landet.

7.2 Projektets effekt med hensyn til arbejdspladser mv.

Ved at søge/sikre en operationel planlægning af det åbne land vil projektet optimere samarbejdet mellem landbruget og den kommunale administration, og det vil fremadrettet tilvejebringe den viden/sikkerhed der er nødvendig for at kunne foretage bæredygtige og fremtids-

sikrede investeringer i et ellers usikkert erhverv. Det vil på sigt dermed sikre både landskabet og arbejdspladserne.

Projektet vil være med til at sikre, at Nordjylland også fremadrettet har rammerne for produktion af fødevarer af høj kvalitet og et bæredygtigt landbrug.

Styrkelse af konkurrenceevnen

En af landbrugets byrder i dag er den offentlige regulering. Med en fælles planlægningstilgang vil projektet sikre at rammerne tilpasses lokalområdet gennem en ny forvaltningspraksis. Landmanden ventes derfor både at få større investeringssikkerhed og bedre sagsbehandling, hvilket vil styrke landmandens konkurrenceevne.

Bidrag til at formindske ammoniakfordampning og lugtgener

Gennem en effektiv og fælles planlægning baseret på de lokale forhold vil det være muligt at omgivelserne får minimeret deres gener fra landbrugsproduktionen.

Bidrag til at formindske næringsstofudvaskningen

Projektet vil fokusere på gennem lokal planlægning at de arealer hvor næringsstof udvaskningen er stor håndteres på nye måder mens de områder der kan tåle næringsstofforførsel kan få tilpasset sin næringsstof kvote. Som en del af planlægningen vil indgå tiltag der kan mindske næringsstofudvaskningen generelt fra bedriften.

Bidrag til at reducere energiforbrug eller omlægning til grøn energi

Kan være en gevinst fra kommune/landmandssamarbejde, f.eks. ved deltagelse i et biogas-anlæg.

Bidrag til udvikling af det geografiske område eller det faglige område, herunder sikring af et robust produktionsmiljø

Med sin helhedsbaserede tankegang vil projektet styrke samarbejdet i lokalområdet og ift kommunen. Inddragelsen af lokalområdet i planlægningen med resulterende fælles forståelse og gensidig respekt vil sikre et robust produktionsmiljø. Integrering af forskellige fagdiscipliner i proessen vil styrke en række fagområder bl.a. repræsenteret ved universiteterne og Videncentret.

Bidrag til reduktion af pesticidforbruget eller til reduktion af miljøbelastningen fra anvendelse af pesticider

Kan være en sidegevinst, men er ikke en del af projektet.

7.3 Sammenhæng med andre tiltag

Udgangspunktet for **Grøn Vækst** er, at løse miljø, natur og klimaudfordringer i samspil med et bæredygtigt og effektivt landbrugserhverv. Projektet Landbruget i Landskabet søger i et samarbejde mellem de involverede parter netop at sikre en helhedsorienteret proces, planlægning og administration på både kommune og bedriftsniveau og søge løsninger på de skitserede udfordringer, der kan implementeres direkte hos landmanden.

Hjørring kommune har gennem projektet ”**Visuel Arkitekturguide**” forsøgt at inddrage både borgere og bønder i den kommunale planlægning- gennem større gensidig forståelse og fælles referenceramme

”**Aquarius**” er et internationalt vandforvaltningsprojekt som VFL leder og med deltagelse af Mariager Fjord Kommune og Agri Nord i Danmark sammen med partnere fra Holland, Skotland, Norge, Sverige og Tyskland. Projektet fokuserer på samarbejde mellem landmænd og myndigheder i forvaltningen af oplandet til Mariager Fjord – erfaringer herfra vil

kunne anvendes i projektet..

”**Værdien af landdistriktudvikling**” er et samarbejde mellem tre landbrugsrådgivninger, herunder LandboNord og VFL om at tage udgangspunkt i landmandens værdier ift. hans udviklingsinitiativer lokalt.

DiaPlan – dialogbaseret planlægning er et samarbejde mellem 4 kommuner (Jammerbugt, Morsø, Skive og Odsherred), hvor bl.a. KU-LIFE, VFL og Friluftsrådet deltager for at finde effektive metoder ift. kommunens planlægning i det åbne land.

Udviklingscenter for landbrugsplanlægning og landskab er et initiativ som VFL er i gang med at udvikle sammen med RealDania. Heri vil erfaringerne fra landbruget i Landskabet være væsentlige ligesom det vil give mulighed for at erfaringerne fra Landbruget i Landskabet spredes til bl.a. kommuner og landbrugsrådgivninger.

Hjørring Kommunes netop opstartede projekt med erhvervsudvikling

Den Regionale UdviklingsPlan søger generelt at fremme yderområder – bl.a. gennem udvikling af specifikke og tværfaglige initiativer der inddrager produktion af kvalitetsfødevarer

8. Kompetencerne

Videncentret for Landbrug har lang erfaring i projektudvikling og projektledelse. Ligeledes er besiddes den faglige ekspertise inden for produktion, natur, miljø, landskab og planlægning.

Landboforeningerne har den løbende kontakt til landmændene og dermed et indgående kendskab til landmændene og landbruget i området. Ligeledes besiddes de faglige kompetencer til rådgivning af landmænd.

Kommunerne er ansvarlige for godkendelser og myndighed for udviklingen i kommunen. Ligeledes besiddes de faglige kompetencer inden for forvaltning, miljø, natur, byggeri, udvikling og planlægning.

Universiteterne besidder den fremmeste viden i Danmark om de emner de inddrages i. Ligeledes har de den faglige kompetence til at sikre de nødvendige redskaber til planlægningen

Landmændene planlægger og producerer i deres del af landskabet. Ligeledes har de faglige kompetencer til at sikre at tiltagene vil fungere i praksis

Der er vedlagt CV fra

Knud Suhr, Hjørring Kommune

Allan Olesen, LandboNord

Kirsten Birke Lund, LandboNord

Trine Eide, Videncentret for Landbrug

Jørgen Korning, Videncentret for Landbrug

Rasmus Ejrnæs, BioScience, Kalø, Aarhus Universitet

Brian Kronvang, BioScience, Silkeborg, Aarhus Universitet

Esben Munk Sørensen, Institut for Planlægning, Aalborg Universitet

9. Evt. yderligere oplysninger